

CONSILIUL LEGISLATIV

AVIZ

**referitor la propunerea legislativă pentru completarea art. 220
din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă**

**Analizând propunerea legislativă pentru completarea art. 220
din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă
(b100/25.03.2025), transmisă de Secretarul General al Senatului cu
adresa nr. XXXV/1925/31.03.2025 și înregistrată la Consiliul
Legislativ cu nr. D244/02.04.2025,**

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată,
și al art. 29 alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a
Consiliului Legislativ,

**Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele
observații și propuneri:**

1. Propunerea legislativă are ca obiect completarea art. 220 din
Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu
modificările și completările ulterioare, cu un nou alineat, alin. (2), prin
care se instituie posibilitatea ca, în anumite cauze supuse judecății,
părțile să poată participa la termenul de judecată prin videoconferință.

Potrivit Expunerii de motive, soluția legislativă este argumentată
prin faptul că *„se dorește efectuarea unui al 2-lea pas înspre
desfășurarea proceselor de judecată în materie civilă lato sensu (toate
procesele în cazul cărora Codul de procedură civilă este aplicabil),
ulterior debutului spontan și neașteptat din perioada pandemiei.*

*În cauzele aflate în stare de amânare fără discuții există cel puțin
un interes al părților de a participa la ședința de judecată pentru a afla
data și ora următorului termen de judecată, respectiv pentru a avea
informații în timpul ședinței de judecată asupra motivelor amânării - de
exemplu: dacă s-a depus exact în termenului de judecată, sau nu,
raportul de expertiză necesar în cauză și pentru depunerea tardivă a*

căruia procesul se află în stare de amânare fără discuții. De asemenea, la termenul de judecată pot avea loc diverse incidente imprevizibile cum fi depunerea de noi înscrisuri la dosar, depunerea unei cereri de intervenție principală sau accesorie la dosar etc.”.

2. Prin conținutul său normativ, proiectul face parte din categoria legilor ordinare, iar în aplicarea dispozițiilor art. 75 alin. (1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Senatul.

3. Menționăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se pronunță asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

4. Semnalăm că, potrivit prevederilor art. 7 alin. (3¹) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, propunerile legislative, proiectele de legi și celelalte proiecte de acte normative vor fi însoțite, în mod obligatoriu, de o **evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.**

În acest sens menționăm că soluția legislativă prin care se intervine asupra Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin instituirea unor dispoziții prin care se modifică regulile referitoare la desfășurarea proceselor, are implicații asupra dreptului la un proces echitabil și, implicit, asupra unui drept fundamental al omului consacrat de art. 21 alin. (3) din Constituția României, republicată.

5. Referitor la **Expunerea de motive**, semnalăm că aceasta trebuie să respecte structura prevăzută la art. 31 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nefiind prezentate, printre altele, insuficiențele și neconcordanțele reglementărilor în vigoare, concluziile actuale și oficiale ale studiilor, lucrărilor de cercetare și ale evaluărilor statistice efectuate, impactul socioeconomic, impactul financiar asupra bugetului general consolidat, impactul asupra sistemului juridic și nici informații cu privire la consultările derulate.

6. Referitor la soluția legislativă preconizată pentru **art. 220 alin. (2)**, prin care se instituie posibilitatea discutării anumitor cauze, la începutul ședinței de judecată, **prin videoconferință**, precizăm că, *de plano*, desfășurarea procesului prin videoconferință poate aduce beneficii majore sistemului judiciar.

Implementarea unui sistem de videoconferință poate influența soluționarea unor probleme din sistemul judiciar, printre care se numără accesul la justiție, optimizarea circulației documentelor în și între instanțe, optimizarea comunicării instanțelor atât cu alte instituții și autorități publice, cât și cu participanții la proces, cum ar fi martorii,

experții, traducătorii ori interpreții, poate genera economia resurselor, atât din perspectivă bugetară, administrativă sau, după caz, temporală, accelerarea examinării cauzelor, îmbunătățirea calității serviciilor judiciare, precum și simplificarea administrării justiției.

Prin crearea și implementarea sistemelor de videoconferință se elimină bariera distanței.

În lumina evenimentelor din ultimii cinci ani, un instrument aflat la îndemâna instanțelor judecătorești, respectiv utilizarea sistemului de videoconferință, a devenit, dintr-o excepție procedurală, o alternativă mai mult decât dezirabilă care poate facilita activitatea judiciară.

Inițial, utilizarea sistemului de videoconferință în cadrul procedurii judiciare a fost gândită ca o metodă de a evita întârzierile în soluționarea cauzelor cu participarea deținuților, dar și de a economisi bani care trebuiau cheltuiți pe transportarea și escortarea acestora la audieri.

De lege lata, Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu conține dispoziții privind desfășurarea procesului prin videoconferință.

Dispoziții exprese privind audierea în sistem de videoconferință sunt reglementate doar în procesele penale și numai pentru cei arestați la poliție sau deținuți în penitenciare care își exprimau acordul, potrivit dispozițiilor art. 106, art. 111, art. 204, art. 235, art. 312, art. 364, art. 367, art. 597 din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare.

În perioada stării de urgență generată de evoluția situației epidemiologice internaționale determinată de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, potrivit prevederilor art. 42 alin. (3) din anexa nr. 1 la Decretul nr. 195/2020 privind instituirea stării de urgență, în cauzele de urgență deosebită, ședința de judecată se putea desfășura prin videoconferință, când era posibil.

Ulterior, această posibilitate a fost menținută și prin Decretul nr. 240/2020 privind prelungirea stării de urgență.

Cu scopul de a adopta măsuri necesare funcționării justiției ca serviciu public în vederea prevenirii și combaterii efectelor pandemiei de COVID-19, a fost adoptată Legea nr. 114/2021 privind unele măsuri în domeniul justiției în contextul pandemiei de COVID-19.

Potrivit Legii nr. 114/2021 privind unele măsuri în domeniul justiției în contextul pandemiei de COVID-19, audierile de aceste tip puteau avea loc în orice proces, atât **în cauzele civile**, cât și **în procesele penale**.

Articolele 1-15 din respectiva lege erau aplicabile exclusiv pe durata stării de alertă declarate, în vederea prevenirii și combaterii efectelor pandemiei de COVID-19, precum și pentru o perioadă de 30 de zile de la încetarea acesteia.

7. Precizăm că implementarea soluției desfășurării proceselor civile prin videoconferință trebuie realizată fără a afecta principiul contradictorialității dintre părți, precum și dreptul de a fi asistat/reprezentat de un avocat.

De asemenea, în ciuda beneficiilor generate de accesarea serviciilor judiciare prin mijloace electronice, o soluție legislativă de utilizare a internetului și a altor tehnologii emergente în sistemul de justiție nu trebuie să afecteze principiul constituțional al liberului acces la justiție sau cel al dreptului la un proces echitabil, întrucât acestea sunt principii fundamentale ale drepturilor omului și sunt parte integrantă a statului de drept și a principiului egalității în fața legii¹.

Este necesar ca, în momentul implementării sistemului de participare la judecată prin videoconferință, să se țină cont și de aceste vulnerabilități care ar putea afecta integritatea actului de justiție, cu respectarea dispozițiilor art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, semnată de România la data de 14 decembrie 1955, când, prin Rezoluția nr. 955 (X) a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite, a fost admisă în rândurile statelor membre, potrivit căruia „orice persoană are dreptul în deplină egalitate de a fi audiată în mod echitabil și public de către un tribunal independent și imparțial care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzări în materie penală îndreptată împotriva sa”.

În situația în care sistemul de videoconferință nu este implementat corespunzător pentru rezolvarea în timp util a disputelor și facilitarea accesului la justiție, statul va putea fi tras la răspundere. Acest lucru se datorează faptului că justiția întârziată este unul dintre mijloacele prin care unei persoane i se poate încălca dreptul fundamental la acces la justiție.

În acest sens, precizăm că în cauza *Lawyer Partners A.S. v. Slovacia*², Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat Slovacia pentru eșecul în implementarea justiției electronice și a desfășurării procedurilor și prin sisteme informatice. Acest lucru se

¹ A se vedea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la aceasta convenție.

² Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *case of Lawyer Partners S.A. v. Slovakia* Applications nos. 54252/07, 3274/08, 3377/08, 3505/08, 3526/08, 3741/08, 3786/08, 3807/08, 3824/08, 15055/08, 29548/08, 29551/08, 29552/08, 29555/08 and 29557/08 <https://swarb.co.uk/lawyerpartners-a-s-v-slovakia-echr-16-jun-2009>

datorează faptului că justiția electronică și punerea sa în aplicare sunt supuse dreptului de a avea acces la o instanță și dreptul la un proces echitabil în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³.

Pe de altă parte, la folosirea videoconferinței, este necesară asigurarea unei comunicări clare, prompte și instantanee. Aceasta include cerința ca persoana să poată fi văzută bine și din diferite unghiuri, calitatea sunetului trebuie să fie continuă, fără ca să se piardă cuvinte în timpul videoconferinței, să existe garanții privind securitatea canalului de comunicare.

De asemenea, este importantă prezența avocatului, iar acesta să poată comunica cu clientul său înainte de ședința de judecată, pe canale sigure.

Părțile în proces trebuie să dețină posibilitățile tehnice necesare, din punct de vedere informatic, pentru a putea participa la o ședință de judecată care se desfășoară prin videoconferință, incluzând atât existența unor dispozitive informatice care să permită accesarea ședinței de judecată care se desfășoară prin videoconferință, cât și deținerea cunoștințelor necesare pentru utilizarea respectivelor dispozitive.

8. Sub rezerva însușirii observațiilor formulate la pct. 7 *supra*, analizând conținutul propunerii legislative, în ceea ce privește fondul reglementărilor preconizate, semnalăm că modalitatea de exprimare a intenției normative trebuie să întrunească exigențele de calitate a legii impuse de art. 1 alin. (5) din Constituția României.

Menționăm că, astfel cum a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale⁴, Curtea a reținut că principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, conducând la caracterul de *lex certa* al normei⁵.

Semnalăm că soluția legislativă propusă pentru **art. 220 alin. (2)** trebuie să fie reconsiderată, astfel încât să fie redactată într-o manieră proprie stilului normativ, având în vedere următoarele aspecte:

8.1. Semnalăm că trebuie respectate dispozițiile art. 61 teza I din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căruia „***Prevederile modificate sau care completează***

³ European Union Agency for Fundamental Human Rights and Council of Europe, Handbook on European Law Relating to Access to Justice (2016).

⁴ A se vedea, în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 193 din 6 aprilie 2022, paragraful 23, Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, sau Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012.

⁵ A se vedea Decizia nr. 845 din 18 noiembrie 2020, paragraful 92.

actul normativ trebuie să se integreze armonios în actul supus modificării ori completării”.

În acest sens, precizăm că, *de lege ferenda*, se preconizează completarea art. 220 cu un nou alineat, alin. (2), prin care se instituie posibilitatea ca, în anumite cauze supuse judecății, părțile să poată participa la termenul de judecată prin videoconferință. Ipoteza juridică a noului alineat nu decurge, în mod organic, din dispoziția normativă primară a articolului asupra căruia se intervine, astfel încât nu se asigură o succesiune logică a ideilor și o coerență a articolului. Menționăm că, *de lege lata*, art. 220 reglementează posibilitatea părților de a cere instanței, la începutul ședinței, amânarea cauzelor care nu sunt în stare de judecată, dacă aceste cereri nu provoacă dezbateri.

Prin modalitatea de reglementare, trebuie respectate și dispozițiile art. 48 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căruia *„În cazul în care din dispoziția normativă primară a unui articol decurg, în mod organic, mai multe ipoteze juridice, acestea vor fi prezentate în alineate distincte, asigurându-se articolului o succesiune logică a ideilor și o coerență a reglementării”*.

8.2. Semnalăm că, potrivit prevederilor art. 24 alin. (1) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, *„Soluțiile legislative preconizate prin proiectul de act normativ trebuie să acopere întreaga problematică a relațiilor sociale ce reprezintă obiectul de reglementare pentru a se evita lacunele legislative”*.

Menționăm că, în actuala redactare, soluția legislativă este incompletă, nefiind reglementate aspecte, precum:

a) Condițiile tehnice minimale privind accesul la ședința de judecată desfășurată prin videoconferință. În acest sens, precizăm că toți participanții care participă la desfășurarea procesului prin videoconferință, inclusiv instanțele, avocații, martorii, experții, și traducătorii, trebuie să aibă acces la condiții precum existența unei stații de lucru, internet de mare viteză, o cameră web, un microfon și o locație care să permită participarea fără întreruperi. Orice întârziere sau întrerupere a conexiunii sau a fluxului audio-video sau, dimpotrivă, percepția sunetului înainte de imagine, joacă un rol foarte important, putând cauza pierderea mărturiilor, întrebărilor și/sau instrucțiunilor sau a declarațiilor.

Trebuie stabilit dacă este posibilă conectarea la videoconferință de pe orice dispozitiv, inclusiv dacă este posibilă conectarea de la astfel de dispozitive situate în spații publice, cum ar fi, cu titlu de exemplu, cele situate în gări, restaurante sau cafenele. În astfel de ipoteză, trebuie

stabilit cum se poate asigura solemnitatea ședinței de judecată, în contextul în care poate exista muzică pe fundal, conversații ale unor terțe-părți sau alte evenimente care pot interveni în ședința de judecată desfășurată prin videoconferință.

De asemenea, trebuie reglementat cum este asigurată securizarea sistemului de videoconferință împotriva unor accesări neautorizate din partea unor terțe-părți.

b) Cum este asigurată respectarea principiului fundamentului al publicității ședinței de judecată, statuat prin art. 17 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare? Sunt ședințele de judecată desfășurate în regim de videoconferință ședințe publice sau secrete?

Precizăm că, în conformitate cu dispozițiile art. 174 alin. (2), coroborat cu art. 176 pct. 5 din Codul de procedură civilă, nerespectarea principiului publicității ședinței de judecată este sancționată cu nulitatea absolută necondiționată de existența unei vătămări.

c) Care este sistemul electronic prin care se realizează organizarea ședinței de judecată prin videoconferință? De principiu, respectivul sistem electronic este supus riscurilor inerente, cum ar fi malware, viruși și alte vulnerabilități care ar putea genera breșe de securitate. În cazul în care actualizările sistemului prin care se desfășoară videoconferința nu sunt frecvente pentru a întări securitatea datelor, sistemul poate fi ușor accesat, riscând divulgarea informațiilor confidențiale sau modificarea documentelor care vor face autenticitatea lor discutabilă.

d) Lipsa accesului la internet pentru anumite segmente de cetățeni. Este necesar ca introducerea mecanismului de soluționare a disputelor prin videoconferință să nu restricționeze dreptul la protecție judiciară pentru acele persoane care nu au acces la internet. Totodată, trebuie reglementat ce se întâmplă dacă există dificultăți pentru părți în accesarea tehnologiei necesară pentru a participa la videoconferință, inclusiv dacă se întrerupe comunicarea.

De asemenea, trebuie stabilită care este soluția în ipoteza în care la, ora fixată pentru ședința de judecată prin videoconferință, una dintre părți nu poate fi contactată sau nu se poate conecta din motive tehnice neimputabile, cum ar fi, de exemplu, situația în care conexiunea la internet este indisponibilă temporar, sau nu dorește în mod intenționat să se conecteze la videoconferință? În această ipoteză se amână judecarea cauzei sau judecata se desfășoară în lipsa părții?

e) Ce se întâmplă în ipoteza în care ora fixată pentru videoconferință este decalată? Cum pot verifica părțile sau avocatul

dacă a existat o încercare eșuată de conectare din partea instanței sau, din contră, o astfel de încercare de conectare nu a existat având în vedere decalarea orei de începere a ședinței de judecată? Cum sunt anunțate părțile sau avocatul cu privire la noua oră de începere a ședinței de judecată?

f) Tipul semnăturii pentru documentele utilizate în cadrul mecanismului de soluționare a disputelor prin videoconferință;

g) Aspecte privind utilizarea probei cu martori, fiind dificil pentru părți să evalueze și, acolo unde este necesar, să conteste identitatea martorilor sau credibilitatea acestora. Cum se verifică identitatea părților care participă la ședința de judecată în sistem de videoconferință? În absența prezenței fizice a martorilor este dificil de verificat dacă cineva care nu este vizibil pe ecran manipulează martorii sau dacă martorii consultă documente neautorizate pentru a-i ajuta în timpul interogatoriului.

h) Interferența utilizării videoconferinței, în ceea ce privește confidențialitatea avocat-client, precum și modalitatea de accesare efectivă a conversațiilor private dintre aceștia. Totodată, trebuie stabilit dacă este necesară o împuternicire specială din partea justițiabilului pentru că avocatul să participe la ședința de judecată desfășurată prin sistem de videoconferință.

i) Cum se asigură confidențialitatea informațiilor? Accesul inadecvat la computere și internet ar putea duce la probleme severe de echitate.

j) Ce se întâmplă în situația apariției unor defecțiuni tehnologice care pot afecta negativ corectitudinea procedurii?

k) Cum pot participa la videoconferință persoanele cu anumite dizabilități.

PREȘEDINTE

Florin LORDACHE

București

Nr. 243/14.04.2025